

HUKUKİ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru
AVUKAT

Milâti : GAD FRANKO

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsi B. Temyiz Mahkemesi
ikinci hukuk dairesi reisi

Sabri Şakir B. Ankara hukuk mektebi profesörlerinden

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fakültesi Müderrislerinden

Ahmet Refik B. Sabık Temyiz Mahkemesi azasından

Ali Kemal B. İstanbul Hukuk Fakültesi Müderrislerinden

M. Şarl Kroza İstanbul Hukuk Fakültesi Müderrislerinden

M. Aşil mester. Paris Hukuk Fakültesi Müderrislerinden

M. Şevgran. Paris Hukuk Fak. fahri Müderrislerinden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmuası tahrir heyetinden

Bahir B. Kavanin ihzari komisyonu azasından

Hamdi Halim B. Avukat

Adres: Galata Bahtiyar han Avukat Gad Franko Bey yazihanesi

Telefon: 43009

Bir nüshanin bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonemanı Posta ücretile beraber

400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

1932

Bankalar Matbaası — HAIM, ROZIO ve Şki

20, Çınar Sokak Galata

dir ? Diğer taraftan sui niyetle ekseriya nefsin telkin yolu ile hüsnî niyete inkılâp eder ; filvaki aynı yalanı uzun müddet tekrarlayıp ta nihayet ona kendi de inanmamak imkansız gibi bir şey olur.

Vakıaların doğru olarak nakli hususunun bu derece güç olmasının sebebi müşahede hassasının en basit hallerde, meselâ bir abideye yahut sokaktan geçen bir şeye bakmak hallerinde dahi, pek az inkişaf etmiş bulunmasından neşet eder.

Fakültede müderrisler bu san'atı takriri, bu meziyyeti tesbiti daima zait görmüşler, ve bu bapta talebelere bir telkin ve telkihte bulunmamışlardır. Bu hakikat fakülte mezunlarımızın, o kadar tahsilden sonra, hakikî hayattan, bir şeyler görmeden gelip geçişlerini pek güzel izah eder;

Bununla beraber müşahede hassasını kolay usullerle kendi kendine edinmekte kabildir.

Doğru bir surette müşahede kuvveti hayatta insanâ münakaşâ götürmez bir faikiyyet temin eder.

Yukardan beri zikrettiğimiz tacrübeler vaktile tarihin en emin menbalarından biri olarak telâkki edilen şehadetin kıymetindeki zaıfı vazihan göstermiştir.

Bugün harp hakkında yapıldığı gibi, bir vak'a hakkında şehadetler toplamak faydasız bir emektir. Hataların yığılmasından bir hakikat çıkmaz.

HAYDAR RİFAT

Rehni Ticarî Satışları

Yazan : **ALİ HAYDAR**

Ticarî muamelâtta sür'at ve sühulet esastır. Bunu nazarı itibare alan vâzî kanun, ticarî rehin satışları için bir takım hususî hüküm-

ler vazetmiştir. Bu hükümler, bir taraftan ticaretin istilzam eylediği sür'atı temin ile beraber diğer taraftan rehin üzerine para veren müesseselerin katlandıkları külfetlere mükabil bir nevi tavizat maksadına müstenittir. Filhakika ticarî rehin üzerine para verenler ekseriya bankalar, bankerler, veya rehin müesseseleridir. Bankalar ya ecnebi, yahut yerli anonim Şirketlerdir. Anonim Şirketlerin ne derece merasime tabi olduğu, ecnebi Şirketlerin Hükûmetin daimî mürakabesi altında bulunduğu düşünülürse bunların yaptıkları rehin muamelerini tasfiye için kendilerine azamî sür'at ve sühuleti göstermek lâzım gelir. Diğer rehin müesseselerine gelince, Hükûmet bunlar hakkında da bir takım takyidat vazetmiştir. (1) Bunlar rehinlerin muhafazası, alacakları faiz miktarı, tutacakları defterleri, polisten ruhsatname alınması ilh., gibi bir takım mürakabaya tabidirler. Bu derece takyidata tabi tutulan bu müesseselerin, günün birinde ellerindeki rehinleri satmak istediklerinde, âdi rehin sahiplerinin, tabi oldukları kanunî yollardan daha kısa ve kolay bir takım haklara malik bulunmaları hak ve madelet iktizasındandır.

İşte bu gibi mülâhazalara binaen Ticaret Kanununda (ticarî rehinin satışı) hakkında alacaklı rahinlere kısa bir yol gösterilmiştir. O da dava ikamesine ve hüküm istihsaline hacet kalmaksızın rehinin bulunduğu mahallin Ticaret Mahkemesi Reisine müracaat etmek, üç günlük bir ihbarname göndermekten ibarettir. Vukubulacak itirazı Reis derhal hallededeceği gibi borçlunun bir nevi istinaf makamında aynı mahkemede ikame edeceği her hangi bir itiraz davasını da mahkeme sür'atle intaç eyler. Ticarî rehin satışlarında o kadar sür'at ve sühulet vardır ki borçlunun uzakta ikamet etmesi kendisine fazla bir mühlet verilme-

(1) Rehin üzerine ödünç para verenler hakkında Nizamname (Resmî Gazete : 1827).

sini icap etmez. Ve eğer rehin mukavelenamesinde evvelden derpiş edilmiş ise, Mahkeme Reisi, rehni satın parasını almak için bizzat rahin alacaklıya mezuniyet verir ve kıymeti muhammeneyi bulamamak, birinci ihale yapmak... ilh. gibi İcra Kanunundaki merasime burada tesadüf edilmez. Ticaret Mahkemelerimiz, rehni ticarî satışları hakkında kendilerine vukubulan talepleri azamî sür'atle intaç edegelmişlerdir. Hakkını sür'atle takip eden bir alacaklı Avukatı, müracaat tarihinden itibaren azamî on beş gün zarfında satış kararını almağa, borçlunun itirazlarını reddettirmeğe ve nihayet satışı yapmağa çok defa muvaffak olmuştur.

Eski İcra ve İflâs Kanunu neşir ve ilân edildiği zaman ufak bir tereddüt devresi geçirilmişti. Acaba, rehni ticarî satışları da, İcra Kanunundaki ahkâma tevfikân İcra Dairelereri tarafından mı yapılacak ? Fakat bu Kanunun 37 iaci maddesi: (Rehin mukabilinde ödünç para verme işlerinde Kanunu Medenî ile diğer Kanun ve Nizamların paraya çevirme hakkındaki hükümleri mahfuzdur) dediğinden, rehni ticarî hakkında Ticaret Kanunu ahkâmı dairesinde muamele edilegelmişti.

Yeni İcra ve İflâs Kanununun neşrinden sonra bu tereddüt, daha ciddi bir şekil almıştı. Filhakika bu Kanunun 49 uncu maddesi: (Rehin mukabilinde ödünç para verme işlerinde Kanunu Medenî ile Ziraat ve Emlâk ve Eytam Bankalarının hususî Kanunlarında paraya çevirmeğe müteallik olarak mevcut olan hükümler mahfuzdur) diyor. Ticaret Kanunundaki hususî ahkâmdan bahis yok. Acaba o ahkâm mülga mı ?

Aynı Kanunun 368 inci maddesi daha sarîh (...49 uncu madde ile kabul edilen hususlardan gayri kusûsî Kanun ve Nizamların rehlin paraya çevrilmesine müteallik kısımları ile 1424 numaralı İcra ve İflâs Kanunu... mülgadır.)

Ticaret Kanunundaki ticarî rehlin satışı hakkındaki hususî ah-kâm, şu sarahatlara nazaran, mülga addolunursa bankaların ve rehin müesseselerinin rehin mukabilinde ödünç para vermeğe cesaret edup edemeyecekleri bir mes'ele idi. Çünkü menkul rehini İcra ve İflâs Kanununa tevfikân sattırmak istersek bakınız ne kadar zaman sarfedeceğiz :

Bir ödeme emri göndereceğiz. Bunu iki günde tebliğ ettirdiğimizi farzedelim. Kanun menkul rehinde itiraz müddetini on gün olarak tayin etmiştir. Borçlu, onuncu gün itiraz edecektir. Mercie gidip gün tayin ettirerek itirazı refettireceksiniz ? Mürafaa kaç gün sonra olacak ? Burasını Allah bilir. (2) Bir buçuk ay sonraya. Etti iki ay. İtiraz reddolundu. Temyizden filân bahsetmiyeceğim. Doğruca satışa gелеlim. Ehli-vukuf tayini ve takdiri kıymet için esgarî 5 gün. Menkul reh-in, satış talebinden nihayet bir ay sonra satılacak. Gazetelerle ilan. Bi-

2) İçime dert olan bir noktayı burada zikretmêden geçemiyeceyim. Mercide dört zat var. Birisi Reis, birisi Başmuavin, ikisi Muavin. Reis mürafaaya çıkmaz. Başmuavin de çıkmaz. Muavinlerden birisi sabah saat ondan öğleye kadar, diğeri de öğleden sonra saat ikiden akşama kadar mürafaaya çıkar? Çıkıyanlar niçin çıkmaz, çıkanlar niçin yarım gün çıkarlar? Bilmem. Bildiğim bir şey varsa bu dört zattan ancak birisinin mürafaa yapup diğelerinin çıkmadığıdır. İdarî işlerle yalnız birisinin meşgul olup diğér üçünün mürafaaya çıkması pek mümkün ve hatta zarurîdir. Fakat çıkmıyorlar. Muavin Beylerden birisine, bu halin mürafaaları bir buçuk iki ay gibi tahammül olunmaz uzaklara attığını söyledim. Mazeret dermeyan etmek istedi. Fakat bu sebepler çocukların bile inanacakları şeyler değildir. Mukayyide söylersiniz. Bize emir vardır, şikâyet ediniz. cevabını verir. Kimi kime şikâyet edeceğiz. Hem biz işimizi gücümüzü bırakıp şikâyet peşinde koşacak Avukatlar mıyız? Gider Muavin Beylere rica ederseniz size kısa bir gün vermesini mukayyide emreder. Fakat neden her iş için ricaya meebur olalım? Siz istediğinizi kadar müddetleri kısaltınız, icra merciindeki dört zattan yalnız birisi mürafaa ile meşgul olup üçü mürafaaya çıkmadıktan sonra bir buçuk iki aydan evvel gün tayin ettirmek mümkün değildir.

A. H.

rinci satışta mınhammem kıymetin %75 i bulunmazsa ikinci bir defa daha ilân. Hulâsa ticarî bir rehnin satışı için bir çok zahmet ve masraflardan başka asgarî üç ay gibi uzun bir müddet te beklemek icap edecektir.

Sermaye çok hassastır. Bu kadar müşkülâtı görünce kaçır. Binaenaleyh bankalar rehin üzerine para vermekte çok, pek çok düşüneceklerdi. Nihayet İcra ve İflâs Kanununa Büyük Millet Meclisi Adliye Encümeninin yazdığı esbabı mucibe bu ciheti halletmiştir.

Beşinci babın esbabı mucibesini yazarken Adliye Encümeni diyor ki:

“Ticaret Kanunundaki ticarî rehinleri satmağa salâhiyet “verilmesi için mürtehin alacaklarının Ticaret Mahkemesine müracaatla Mahkeme Reisinin vereceği kararların bu Kanunla taaruz edip etmediği tetkik olunmuştur.

“Ticaret Kanunundaki hüküm, hususî bir mahiyette olup o Kanunun icaplarına göre ticaret işlerinde umumî hükümlere takdimen hususî ahkâmın tetkiki lâzım geleceğine mebnî İcra Kanunundaki rehnin paraya çevrilmesi hükümleri Ticaret Kanunu ahkâmını ortadan kaldırmış sayılamaz.”

Eğer bu esbabı mucibeye tesadüf etmeselerdi, yukarıda zikri geçen 49 ve 368 inci maddelerin sarahatına göre, rehni ticarî satışlarına Ticaret Mahkemeleri pek te karar veremiyceklerdi. Bereket versin ki vazîi kanun, noktâi nazarını açıkça söylemiştir. Kanunların esbabı mucibe lâyihasını ihtiva etmesinin ne kadar lüzumlu olduğuna bu da bir delildir. İşte Ticaret Mahkemeleri Reisleri eskiden olduğu gibi, ticarî rehin satışlarına karar vermeğe kendilerini salâhiyettar görüyorlar ve karar vermekte bulunuyorlar.

Avukat
Ali Haydar